

NATUR- OG
MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

15. april 2011 • J.nr.: NMK-510-00016 (tidl. NKN-131-00468) • Ref.: rts

AFGØRELSE
i sag om fjernelse af moseareal i Hedensted Kommune

Afgørelsen er truffet efter naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 1.

Natur- og Miljøklagenævnet ophæver Hedensted Kommunes afgørelse af 23. november 2009 om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til fjernelse af mosearealer på matr.nr. 9r Eriknauer By, Hatting, beliggende Pebringsvej 21, 8700 Horsens.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i Lov om Natur- og Miljøklagenævnet¹. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 5, stk. 1, i lov om Natur- og Miljøklagenævnet.

¹ Lov nr. 483 af 11. maj 2010 om Natur- og Miljøklagenævnet med senere ændringer.

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Danmarks Naturfredningsforening gør gældende, at mosen skal reetableres på hele det oprindelige moseareal. Kun i særlige tilfælde bør der meddeles dispensation fra § 3 på vilkår om udlæg af en erstatningsbiotop, og erstatningsbiotopen bør i givet fald udlægges som samme naturtype og med dobbelt så stort et areal som det oprindelige § 3-område. Der henvises til, at der i praksis efterhånden har udviklet sig et krav om, at erstatningsbiotoper udlægges i forholdet 1:2.

Der er ifølge foreningen ikke i den konkrete sag særlige forhold, der kan begrunde en fravigelse af den restriktive praksis. Der er således ikke grundlag for at lade det 0,9 ha store moseområde erstatte af en ikke nærmere defineret naturtype på 0,45 ha, hvoraf 300-400 m² er en nyetableret sø. På grund af de ringe spredningsmuligheder på de omhandlede arealer, vil det gavne plante- og dyrelivet, at erstatningsarealet bliver så stort som muligt. Desuden vil et moseområde kunne indeholde langt flere arter end en sø.

Det forhold, at ejeren angiveligt ikke har været opmærksom på, at arealet var § 3-beskyttet, og at arealet har været under påvirkning af Vejdirektoratets og Vejle Amts arbejde med vejanlæg i området (Østjyske motorvej og Vestvejen) kan ikke begrunde en dispensation. Den til enhver tid værende jordejer er ansvarlig for at reglerne i naturbeskyttelsesloven overholdes.

Afgørelsen er påklaget til Naturklagenævnet ved brev af 8. december 2009. Sagen er pr. 1. januar 2011 overført til Natur- og Miljøklagenævnet, som skal træffe afgørelse i sagen efter de hidtil gældende regler².

Sagens oplysninger

På matr.nr. 9r - der i dag udgør et trekantet areal mellem Østjyske Motorvej fra 1990 og Vestvejen fra 2004/2005 - er registreret et smalt forgrenet § 3-beskyttet moseareal på i alt 0,9 ha.

Mosearealet ligger i bunden af en lavning, der i Kommuneplan 2009 for Hedensted Kommune er udpeget som naturområde, lavbundsareal og potentielt vådområde, og som ligger i et område, der i øvrigt er udpeget som landbrugsareal - svarende til udpegningen i Regionplan 2005 for Vejle Amt.

Mosearealet er registreret som § 3-beskyttet mose i forbindelse med Vejle Amts kortlægning af beskyttet natur i 1994-1995. De registrerede mosearealer ligger ikke i tilknytning til andre registrerede naturarealer i området, men er adskilt fra sådanne ved bl.a. de nævnte større vejanlæg.

På ældre kort ses lavningen angivet med signatur (mose/eng), som angiver, at arealet ikke har været dyrket. Det fremgår også, at lavningen tidligere har været del af en større sammenhængende lavning i området.

Baggrunden for den aktuelle sag er, at Hedensted Kommune i 2009 har konstateret, at mosearealet på matr.nr. 9r siden 2004 er fjernet og inddraget som dyrkningsjord.

² Jf. § 28, stk. 5, i lov nr. 484 af 11. maj 2010 om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love og § 3, stk. 2 i lov nr. 1608 af 22. december 2010 om ændring af lov om Natur- og Miljøklagenævnet og lov om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love.

Ejeren har ved brev af 1. oktober 2009 og i forbindelse med en besigtigelse den 4. november 2009 oplyst nærmere om baggrunden for moseområdet og dets fjernelse. Bl.a. er anført, at ejer ikke har været opmærksom på, at arealet kunne være omfattet af § 3, samt at mosearealet er opstået på grund af tillædning af overfladevand i forbindelse med Vejdirektoratets og Vejle Amts arbejde med anlæg af henholdsvis motorvejen og Vestvejen.

Efter aftale med Hedensted Kommune har ejer ansøgt om lovliggørende dispensation til at inddrage mosearealet som dyrkningsreal. Ejer har i den forbindelse foreslået, at der udlægges et naturareal på 0,45 ha, og at der inden for dette område etableres en sø på 300–400 m².

Hedensted Kommune har den 23. november 2009 meddelt lovliggørende dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til fjernelse af mosearealet som ansøgt på nærmere vilkår:

- 1) Søen skal anlægges med flade brinker, ikke stejlere end 1:5, og med bugtede bredder, så søen får den bedst mulige funktion som levested for naturligt forekommende planter og dyr i området og samtidig bliver passet ind i landskabet.
- 2) Søen skal etableres uden øer.
- 3) Opgravet materiale skal fjernes fra erstatningsarealet og planeres ud i et tyndt, jævnt lag på de omkringliggende markarealer.
- 4) Der må ikke opstilles andehuse, hegn eller andre tekniske indretninger i eller ved søen, ligesom der ikke må udsættes ænder, fisk eller andre dyr eller fodres i eller ved søen. Der må dog opsættes traditionelt kreaturhegn omkring det fremtidige åbne vandspejl.
- 5) Erstatningsarealet skal være permanent og have mulighed for at udvikle sig til et naturområde for områdets plante- og dyreliv og fastholdes som et udyrket naturområde. Dette er ikke til hinder for, at der løbende kan foretages ekstensiv pleje af naturen i det nye naturområde.
- 6) Erstatningsarealet skal være anlagt senest i forbindelse med høsten 2010.
- 7) Hvis der under gravearbejdet stødes på kulturhistoriske eller arkæologiske spor, skal gravearbejdet standses og Horsens Museum tilkaldes (...).

Vilkår nr. 5 skal tinglyses på ejendommen senest ved udnyttelsen af dispensationen.

Den nærmere placering af erstatningsbiotopen, herunder søen på 300–400 m², fremgår af sagens akter, jf. Hedensted Kommunes "Tegn.nr. 2" af 13. november 2009. Det fremgår heraf, at erstatningsbiotopen er delvist sammenfaldende med de registrerede mosearealer, der er fjernet af ansøger.

I kommunens sagsfremstilling er oplyst nærmere om baggrunden for sagen. Bl.a. fremgår, at der i 1960 blev lagt et gennemførende 30 cm dræn i lavningen (slugten), og at lavningen efterfølgende er forsumpet på grund af navnlig tre forhold:

- I forbindelse med anlæggelsen af motorvejen i 1990 blev der ledt et 40 cm overfladeafvandringsrør til det eksisterende 30 cm rørsystem i lavningen, hvorved arealets sydøstlige ende forsumpede.
- I forbindelse med etablering af Vestvejen i 2004-2005 blev der tillædt yderligere overfladevand til det eksisterende rørsystem på arealet, hvorved også den nordlige ende forsumpede.
- En brønd på det gennemgående dræn, der aftager såvel sidedræn fra de omgivende marker som rensset spildevand fra ejendommen Pebringsvej 23, har været gravet i stykker, og er

først nu blevet repareret på grund af den nævnte tilledning fra Vestvejen, hvilket har betydet, at der opstod en sø med spildevand.

Desuden synes det at fremgå af ejerens bilag til ansøgningen om lovliggørende dispensation af 1. oktober 2009, at drænet fra 1960 tidligere har ligget i skel, og at det af den grund ikke har været vedligeholdt. I øvrigt bemærkes, at Hedensted Kommune ifølge ejeren har godkendt den nævnte reparation af brønden på det gennemgående dræn.

Drænene er nu udskiftet og etableret i de nødvendige dimensioner i forhold til de vandmængder, de skal aflede, både fra marker, ejendomme, Vestvejen og Motorvejen. Den nærmere placering af dræn og afledningsretning fremgår af sagens akter.

Hedensted Kommune har ikke oplysninger om det oprindelige moseområdes naturkvalitet, men alene om afgrænsningen af det beskyttede område. Fra de tidligst foreliggende luftfotos fra 1972 har arealet bestået af en meget smal strimmel græs, som formentligt har indgået i ejendommens græsningsareal, men arealet har sidenhen ligget som ubenyttet græsareal frem til den foretagne omdræning. Det fremgår, at den nordlige spids af lavningen blev benyttet af Vejle Amt til udsætning af overskudsjord i forbindelse med anlæg af Vestvejen, og at der i den forbindelse også blev tilført et tyndt lag udsætningsjord på den nordlige spids af det § 3-registrerede moseareal i lavningen.

Hedensted Kommune har vurderet, at der med det ansøgte sker en indskrænkning i det beskyttede areal og i udstrækningen af arealet, men at erstatningsarealet til gengæld bliver mere samlet og kan udgøre et egentligt levested for planter og dyr i et område, hvor spredningspotentialet i forvejen er stærkt reduceret i hjørnet mellem de krydsende veje. Da der foreligger en forhistorie bag udviklingen af de vandlidende arealer, og da der efter kommunens opfattelse ikke fandtes særligt værdifuld natur på arealerne, har kommunen indvilliget i et erstatningsareal, som er mindre end det fjernede. Kommunen har gennem kravet om tinglysning af vilkår nr. 5 sikret det nye naturareal en permanent status.

I forbindelse med fremsendelsen af klagen til Naturklagenævnet den 4. januar 2010 har kommunen supplerende bemærket, at kommunen er opmærksom på, at det efterhånden er praksis at forlange dobbelt op i areal i sager, hvor erstatningsarealer kommer i spil. Grunden til, at kommunen har tilladt et erstatningsareal, der er mindre end det fjernede naturområde, er, at der ligger en forhistorie bag udviklingen af naturarealet, hvor arealet er blevet gradvist forsumpet på grund af tilledning af overfladevand fra motorvej og motortrafikvej, uden tilpasning af eksisterende dræn til de nye vandmængder til drænsystemet. Samtidig er det kommunens opfattelse, at den smalle mosestrimmel, som er blevet opdyrket, har været af meget begrænset naturmæssig værdi og vil blive af en yderligere dårlig naturmæssig værdi efter drænsystemets hovedledning under mosen er blevet sat i stand. Det er kommunens opfattelse, at et mere koncentreret naturområde med en ny sø, moseareal, skræntareal, der kan udvikle sig i retning af overdrevskaraktter i højere omfang vil kunne blive til et egentligt levested for planter og dyr, end en reetablering af mosestrimlen vil kunne blive. Kommunen er enig med Danmarks naturfredningsforening i, at man under normale omstændigheder skal søge at få etableret et større erstatningsareal end det fjernede, da erstatningsarealet i en årrække vil være af dårligere naturværdi end det oprindelige.

Ejer har på baggrund af klagen bemærket, at vejanlæggene – såvel motorvejen som Vestvejen – har medført store ulemper, og at det derfor ikke forekommer rimeligt, at han ikke kan få lov at reducere ulemperne lidt ved at lave en mere rationel sammenlægning af marker.

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

I sagens behandling har deltaget Natur- og Miljøklagenævnets 10 medlemmer: Per Schou Christiansen (formand), Ole Pilgaard Andersen, Martin Glerup, Leif Hermann, Per Larsen, Britta Schall Holberg, Poul Søgaard, Peter Thyssen, Jens Vibjerg og Henrik Waaben.

Efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 2, må der ikke foretages ændringer i tilstanden af moser og lignende, når sådanne naturtyper enkeltvis eller sammen med andre naturtyper er større end 2.500 m².

Moser forekommer normalt, hvor grundvandsspejlet ofte står så højt, at jorden er vandmættet, men ikke så højt, at jordoverfladen til stadighed er vanddækket. Vandmætningen kan give anledning til tørvedannelse. Moser har et naturligt plantedække af urter, buske og træer, tilknyttet den høje fugtighed.

Alle eksisterende moseområder over 2.500 m² er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, uanset om lodsejeren er informeret herom gennem amtets vejledende § 3-registreringer. Arealer, der opfylder de biologiske kriterier for at være en § 3-beskyttet mose er omfattet af bestemmelsen, uanset hvor længe mosen faktisk har eksisteret, og uanset hvorledes mosen er dannet.

Der er ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens oplysning om, at arealerne har haft karakter af en § 3-beskyttet mose, og at den foretagne fjernelse af mosearealerne og inddragelse af disse som dyrkningsjord er en tilstandsændring, der kræver dispensation fra forbuddet i § 3, stk. 2.

Efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 3, kan der i særlige tilfælde meddeles dispensation fra § 3. Det følger af bemærkningerne til naturbeskyttelsesloven, at der skal foreligge særlige omstændigheder, før der kan meddeles dispensation til foranstaltninger, som ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper, når ændringerne er væsentlige eller i strid med ønsket om at opretholde de pågældende naturtyper som sådanne, idet reglerne er udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i, at de beskyttede naturtyper opretholdes. En væsentlig jordbrugs- eller anden almindelig økonomisk interesse er således ikke i sig selv tilstrækkelig til at begrunde en dispensation. Der må, for at et indgreb i områdets tilstand eventuelt kan accepteres, tillige være tale om et område, som ud fra naturbeskyttelseshensyn vurderes som uden særlig interesse, eller om et indgreb der i sig selv ikke skønnes at medføre nogen afgørende forrykning af tilstanden i området. Derudover forudsættes det, at en dispensation ikke vil skabe en uønsket præcedens for den fremtidige administration af § 3-beskyttelsen i området.

Det følger videre af lovbemærkningerne, at etablering af en erstatningsbiotop almindeligvis ikke udgør et forhold, som i sig selv kan føre til, at der meddeles dispensation fra forbuddet, da det ud fra en naturmæssig synsvinkel normalt vil være at foretrække, at det oprindelige naturområde bibeholdes. Der kan være behov for at stille vilkår om etablering af erstatningsbiotop i tilfælde, hvor der

er foretaget en lovovertrædelse, og man afstår fra at stille krav om en egentlig reetablering af den pågældende biotop, navnlig når det er forbundet med uforholdsmæssigt store udgifter eller besvær at forlange den oprindelige biotop reetableret. Det forudsættes således, at der specielt i forbindelse med lovliggørelsessager kan stilles vilkår af den ovennævnte karakter.

Et flertal på 6 af nævnets medlemmer finder efter en samlet vurdering ikke, at der er grundlag for at meddele lovliggørende dispensation på vilkår om etablering af en erstatningsbiotop. Det oplyste om bl.a. sagens baggrund og om vurderingen af naturværdier i området kan efter disse medlemmers opfattelse ikke føre til, at der bør meddeles lovliggørende dispensation til fjernelse af de beskyttede naturarealer. Disse medlemmer stemmer således for at ændre kommunens dispensation til et afslag.

Et mindretal på 4 medlemmer (Per Schou Christiansen, Per Larsen, Britta Schall Holberg og Jens Vibjerg) finder efter en samlet vurdering, at der efter det oplyste er grundlag for i den konkrete sag at meddele lovliggørende dispensation på vilkår om etablering af erstatningsbiotop. Disse medlemmer stemmer således for at stadfæste kommunens afgørelse.

I overensstemmelse med flertallet ændrer Natur- og Miljøklagenævnet Hedensted Kommunes dispensation af 23. november 2009 til et afslag. Det påhviler herefter Hedensted Kommunes som tilsynsmyndighed at foranledige forholdet lovliggjort.

På nævnets vegne

Rasmus Thougard Svendsen
Specialkonsulent

Denne afgørelse er sendt til:

- Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk
- Ejendomsselskabet Annasminde ApS, mail@annasminde.dk
- Hedensted Kommune, mail@hedensted.dk